

DESPRÉS DE L'ALTO-EL-FOC ENTRE L'IRAN I L'IRAQ, EL GENOCIDI KURD

Al Kurdistan continua la guerra

Un viatge al més profund de les muntanyes kurdes, on els seus habitants han de sobreviure entre les bombes químiques de l'aviació iraquiana i la repressió de l'exèrcit turc.

Joan Andreu (Kurdistan)

Bagdad, 8 d'agost de 1988: una alegria desbordant als carrers. Ràfegues d'armes automàtiques i de metralladora alternen amb els crits dels manifestants que fan amb els dits el signe de la victòria. És la fi de la guerra amb l'Iran, una guerra que ha durat vuit anys i s'ha cobrat un milió de morts. ¿La fi? Potser...

Cinc-cents quilòmetres més al Nord, però, les coses són ben diferents: Uçgöze, província de Hakkari, quinze quilòmetres a l'interior de territori turc. És el 3 d'agost. Dos caça-bombarders de l'aviació iraquiana llancen quinze bombes a les rodalies d'aquest petit poble. Objectiu: els kurds iraquians que fugen de les accions de càs-

tig de l'exèrcit de Saddam Hussein. Samanli, lloc fronterer entre Turquia i l'Iraq, també a la província de Hakkari. Són els dies 6-7 d'agost. Seixanta famílies kurdes iraquianes que han passat la frontera són fetes presoneres pels gendarmes turcs. Amb ells una bona quantitat de fusells *kalashnikov*. Ells també fugien, fugien de la gran ofensiva desencadenada per les forces del règim baassista —després de l'anunci de l'acceptació per l'Iran de la resolució 598 de les Nacions Unides—, ofensiva contra els *rebels* kurds que combaten al nord del país. I de bell nou, les denúncies d'atacs amb armes químiques.

Sí, som al Kurdistan i per a aquest poble no hi ha pau. No n'hi ha hagut mai, de pau. El Kurdistan, un vast ter-

ritori dividit entre els estats de Turquia, Síria, l'Iran, l'Iraq i l'URSS, lluitant sempre per la constitució d'una república autònoma, hàbitat per a quasi trenta milions de persones de religió musulmana sunnita, una bona part dels quals són encara nòmades. El Kurdistan, una vida repartida entre els ramats a les muntanyes i el *kalashnikov*.

Genocidi al Kurdistan iraquiana

A hores d'ara, són quatre les organitzacions més importants que combaten per l'alliberament nacional. A l'Iran, el Partit Democràtic Kurd d'Iran, dirigit per Abderhaman Ghassemlou; a l'Iraq, la Unió Patriòtica del Kurdistan de Massoud Barzani; a Turquia, el controvertit PKK (Partit dels Treballadors del Kurdistan), el líder del qual és el també discutit Abdullah Öcalan.

Fins ara, els *peshmergas* (guerrillers

kurds) havien pogut traure profit de la situació produïda per la guerra. Sobretot els grups de Talabani i Barzani. Ajudats pels iranians, van aconseguir infringir serioses desfetes a l'exèrcit de Saddam Hussein. El moment culminant va ser el 16 de març d'aquest any: una gran ofensiva que fa retrocedir les forces iraquianes. Els kurds alliberen Halabja i Khormal, amenacen Sulaymaniya i no són gaire lluny de Kirkik, important centre petrolífer. La reacció de Bagdad és contundent i esborronadora: l'horror químic.

El divendres 18 de març de 1988 l'aviació iraquiana bombardeja les localitats de Halabja i Khormal. Resultat: 5.000 morts i més de 7.000 ferits. Els cadàvers d'homes, dones i nens s'hi amunteguen entre els enderroc. Un dia gloriós per als pilots de Saddam Hussein. Després vindrà la retirada de les forces iranianes i les operacions massives de l'exèrcit iraquian contra les bases kurdes. En aquests moments, durant aquest estiu, la situació s'ha agreujat particularment. Els iraquians arrassen sistemàticament les poblacions kurdes amb *bulldozers* i traslladen els seus habitants als guetos construïts especialment per a ells, on centenars de famílies s'acimen a l'interior de grisos bastiments de formigó.

Per al règim baassista ja no es tracta d'aconseguir simplement una victòria militar sobre els *rebels*, es tracta sobretot de l'anihilament físic d'un poble: un genocidi amb totes les conseqüències. Els kurds de l'Iraq no han de calfar-se gaire el cap a l'hora de triar: l'extermini, la deportació o caure presoners dels gendarmes turcs. Ser kurd: només una carta en el complicat joc dels interessos internacionals a l'Orient Mitjà. Una carta que es tira a la paperera quan ja no serveix.

Preses i soldats

Al Kurdistan turc, però, no es pot dir que la situació siga millor. Té la superfície territorial més gran i la població numèricament més important d'aquesta nació sense estat. Des d'un punt de vista estratègic —el d'una estratègia d'alliberament nacional— el seu pes específic és primordial. Això no obstant, la seua problemàtica possiblement és la més complexa. Aquest periodista ha pogut comprovar directament, en un viatge a través de les muntanyes situades al llarg de les fronteres síria, iraquiana i iraniana, l'extrema duresa de les condicions de vida dels seus habitants: pobresa, pervivència del feudalisme, gran desigualtat en la distribució de la riquesa...

Les mesures adoptades per l'estat turc davant aquesta situació són massa familiars per a nosaltres: preses i soldats. Des dels primers anys de la dècada anterior s'ha posat en marxa un gran projecte de construcció de preses anomenat GAP, l'obra més important del qual és la gran presa Atatürk sobre l'Eufrates (encara no acabada).

La finalitat d'aquest programa és la producció de cotó i electricitat, però no hi ha cap previsió pel que fa a l'organització d'una reforma agrària que acabe amb la injusta repartició de la riquesa o amb les pèssimes condicions de vida dels kurds. I per frenar l'esperit de revolta que genera aquest estat de

tribu nòmada, a prop de Beytüşçebap, m'expliquen: «Sovint vénen els soldats ací; ens maltracten i ens interroguen. Volen informació sobre els *peshmergas*. S'han emportat molts de nosaltres a les casernes per torturar-los».

Kemal ha estat set anys presoner a Diyarbakir, acusat de col·laborar amb el PKK; ara ha tornat amb els seus i em diu que, de vegades, pobles sencers han estat detinguts i tots els membres d'una família torturats. Molts no han tornat; han mort o simplement han desaparegut. Després em mostra els casquets de les bales disparades per l'exèrcit en la seua última incursió.

A la petita població d'Uludere, on

coses, els governants d'Ankara han optat per una política molt antiga, la política dels estats colonialistes: l'ocupació militar.

Hakkari, l'infern

S'utilitza l'expressió *estat d'urgència*, eufemisme que amaga l'aplicació en tot aquest territori d'una veritable llei marcial. En cada poble, per molt petit que siga, en cada cruïlla de carreteres o camins o en cada pont han instal·lat una caserna. Policies, gendarmes (la gendarmeria és un cos semblant a la guàrdia civil, però més militaritzat), exèrcit, forces d'elit (els temuts *kommandos* de boina blava), helicòpters, carros d'assalt, trinxeres, controls d'identitat a les carreteres, a les entrades i sortides de les poblacions, escorcolls, configuren el mapa d'un país en estat de setge. Aquest quadre s'agreuja especialment a la província de Hakkari (a l'extrem sud-oriental de Turquia, on conflueixen les fronteres de l'Iraq i l'Iran); els membres d'una

només hi ha un carrer, vaig veure com, durant tota la nit, es passejava un carro de combat amunt i avall, apuntant cap a les cases amb potents reflectors. Els habitants, majoritàriament pastors, estaven aterrits. Les denúncies de diversos organismes internacionals sobre tortures al Kurdistan turc són abundants. Podem destacar la d'Amnistia Internacional: el mes d'abril del 87 els gendarmes torturen quatre xiquets amb descàrregues elèctriques sobre les seues boques que sagnaven. Hi ha un altre informe d'Amnistia Internacional que denuncia tortures a menors al Kurdistan: al nord de l'Iraq, a finals del 85, són detinguts 300 joves i nens. Posteriorment, en són executats 29, alguns d'ells amb els ulls arrancats.

L'estat turc és membre de l'OTAN. Els esforços dels seus aliats perquè tinga una aparença democràtica, tot respectant els drets humans i les reivindicacions de les minories ètniques, resulten, si més no, patètics. El 19 de gener d'aquest any el Parlament cen-

sura el discurs d'un diputat que parla de la «minoria kurda». El ministre de l'Interior declara: «Els kurds no existeixen, no hi ha més que turcs».

Hayri Kozakçioğlu, un sinistre funcionari del ministeri de l'Interior, que dirigeix les operacions repressives al Kurdistan, ha dit: «Científicament la nació kurda no existeix». Fins i tot, Erdal İnönü, dirigent del principal partit de l'oposició, el PPSD (Partit Populista Socialdemòcrata), ha arribat a declarar: «El tractat de Lausana reconeix només dues minories a Turquia, els cristians i els jueus... Les comunitats de ciutadans que parlen kurd o àrab no tenen estatut de minoria. Són ciutadans turcs, únicament turcs». Els mots *kurd* o *Kurdistan* han desaparegut del llenguatge habitual i dels diaris; es prefereix utilitzar termes com l'*Est de Turquia* o els *turcs de les muntanyes*.

El govern ha creat una milícia civil que col·labora amb l'exèrcit en les tasques repressives. El nom oficial és *protector del poble*, però molta gent els acusa d'utilitzar les seues armes, no sols per caçar *separatistes*, sinó també per robar bestiar, violar dones i torturar.

En un campament de nòmades de les muntanyes de Hakkari vaig trobar un grup de guerrillers de l'ARGK (Exèrcit Popular d'Alliberament del Kurdistan), braç armat del PKK. Són tots molt joves. Un d'ells diu: «Fa dos anys un *protector del poble* va violar i matar la meua germana. Ara sóc amb el PKK». Aquesta organització, que té les seues bases a Síria, on són tolerats pel govern de Damasc, i a l'Iraq al costat

Campament nòmada a les muntanyes d'Hakkari.

dels homes de Talabani, han estat acusats de realitzar accions indiscriminades contra els familiars dels que col·laboren amb el govern turc. Són respostes crispades a una situació crispada.

La llengua, prohibida per la Constitució turca

No és gaire fàcil ser kurd el 1988. Els estats que els oprimeixen, sobretot Turquia i l'Iraq, no estan disposats a reconèixer ni el més petit dels seus drets, malgrat que aquest darrer país els acaba d'oferir una amnistia. Un mestre de la província de Hakkari em confessa que per a ell és molt perillós parlar amb els seus alumnes en kurd, malgrat que molts d'ells, quan arriben a l'escola, no coneixen el turc. Arrisca molts anys de presó.

L'article 26, paràgraf 3 de la Cons-

titució, diu: «Cap llengua prohibida per la llei no pot ser utilitzada per a expressar una opinió». El kurd és una llengua prohibida per una llei de 1983.

A *Beytâçebap* vaig haver de dormir a l'escola perquè no hi ha hotels ni pensions. Al capvespre vaig poder recórrer tranquil·lament les aules: immensos retrats de Mustafà Kemal Atatürk penjaven de les parets. També lemes i citacions dels seus discursos al·lusius a la unitat de la pàtria turca. Trobo un quadern sobre un pupitre. Al seu interior un xic ha copiat quaranta vegades aquest nom: Mustafà Kemal Atatürk.

Els mestres diuen que moltes famílies no volen portar els seus fills a l'escola.

No, no és gaire fàcil ser kurd el 1988. Però ells, amb una fortíssima consciència d'identitat nacional, no semblen disposats a deixar de ser-ho. Que Alà els protegesca. □

Subscriu-te
per telèfon
357 28 56

Una publicació mensual per a tots els
xiquets i les xiquetes valencians.
Ara, també als quioscos.

Apartat de Correus 11007
46080 VALÈNCIA

CAMACUC

International House

- Classes d'anglès per a adults i xiquets.
- Grups reduïts.
- Curs especial convocatorià desembre Cambridge First Certificate.
- Cursos de valencià.
- Professors nadius i titulats.

Pasqual i Genís, 16 - 46002-València
Telèfon (96) 352 06 42